

Сергей Герджиков

Синаница

При залез мраморните грамади се обагрят плавно в оранжево.

Със слизането на слънцето към далечните била на запад оранжевата светлина се движи все по-бързо нагоре и накрая за довиждане целува нежно самия връх.

Планината потъва в покой, хижата се приютява в тъмнината, езерото заспива и се чува дишането на леките му вълни. Плясъкът им под краката ми е единственият шум в този час. Слизам от малката чука на брега на Синанишкото езеро, на която стоя незнайно колко време. Въздъхвам и се отправям към приютения алпийски дом.

Има места, които успокояват ума, подреждат хаотичните мисли, хармонизират чувствата и пронизват с усещането за красотата. Тази красота надхвърля представата, въображението и мечтата и просто няма какво повече да се поиска.

Никоя планина не е като Пирин: бели върхове, зелени поляни и сини езера.

Циркусът на Синаница (Синия връх) се разкрива в секундата, в която излизаш на каменния превал, наречен Синанишка порта.

Стоиш на билото, очите са широко отворени, дъхът е замрял.

Надолу стръмно се спуска склонът с пътеката, следват клекови петна, а в дъното блести в ярко синьо езерото. На зелена морава над него е кацнала кокетната хижа-заслон „Синаница”.

От Синанишка порта на югозапад се точи острието на мраморен гребен, който се издига на два пъти: първо е канарата на Момин връх, а после е отвесният триъгълник на Синаница. От самия връх надолу се устремява като светкавица един мощен ръб, който на дъното се разтваря като длан, за да обгърне и да задържи кристалните води на езерото.

До Синаница се стига по два пътя. Единият е прекалено дълъг: от Кресна по черен път 15 километра до Сините камъни и после по пътека по долината на Синанишка река покрай Синанишки рид се стига до хижата. Но не правете това – уморително, дълго и липсва гледката към циркуса.

Далеч по кратък и по-приятен е пътят от хижа „Вихрен”.

До хижа „Вихрен” пътят е асфалтов и удобен за всякакви коли. Оставяме колата на паркинга, прием по един чай и поемаме по пътеката към Синаница, маркирана в синьо.

Пътят тръгва по живописна долина покрай рекичка, за да стигне до красивото Хвойнато езеро. Тук спирането е повече от желателно – езерото със спокойните си води и зелените полянки около него е едно от местата в Пирин, които му придават уникалната атмосфера. На Хвойнато езеро може да видите рибари на зеленото островче срещу пътеката или просто съзерцаващи водите хора. Можете да срещнете трекари от различни страни и да чуete всякаква реч: от британска и испанска до японска и китайска.

Сега след отдиха следва стръмно изкачване до Бъндеришка порта. Половин час пълзене по каменната пътека на зиг-заг до кота 2500 м. Наградата е една широка пиринска панорама. И още нещо: можете да се натъкнете на коне, които са пуснати на воля по зелената шир. Конете са любопитни и идват до вас да ви подушат, а кобилите с малки – да ви предупредят да стоите настрана от кончетата.

На запад се е проснало широкото и зелено Спано поле с малки сини петънца – Спанополските езера. След кратко съзерцание на върховете на юг под грамадата на връх Хвойнати продължението е като разходка. Пътеката елегантно се точи малко под

билото и напред е малко езерце. Точно там можете да оставите раницата и да излезете на самия ръб. Оттам ще видите далеч долу под стръмен сипеи наситено-сините Георгийски езера, сгущени между хълмчета с клекове. Вляво от тях се извисява друг красив връх – Георгийца. Човек си казва, че трябва да слезе до там, но следващия път, защото сега целта е Синаница. На мен тази гледка ми навява спомени от далечно изкачване по ронливите отвеси на бялата стена...

И така продължаваме по правата пътека и обхождаме отгоре Спано поле, по което са пръснати стада овце и крави. Идиличната картина може да се смути от лай на овчарски кучета, които се устремяват към туристите, за да ги предупредят, че са ревностни пазачи. Стойте твърдо и не показвайте страх, и това ще ги респектира.

Тук на равното пътят спори и след леко изкачване и обход само за три часа вече сме на споменатата Синанишка порта, за да се спуснем към примамливите прегръдки на циркуса, хижата и топлата чорба.

Тук стопаните са от Кресна и са гостоприемни. Кухнята е добра, а и в планината всичко е по-вкусно. Можеш да изнесеш чая си на поляната и да седнеш на дървена пейка с дървена маса. Тук глътките храна, глътките въздух и гледката се наслагват в едно неповторимо преживяване.

Непременно ще се натъкнете на забавни разговори между стари познайници от планината с неизчерпаеми истории за разказване. А после слизате към езерото, примамени от синьозелената вода. Малки закътани между клековете полянки предлагат уединение. Можете да обиколите езерото и да попиете с очи прозрачната вода със стрелкащите се рибки. Можете с часове да седите на затоплената скала и да оставите мислите си да блуждаят – те неусетно се насочват към хубавите, приятните, светлите страни на живота и неусетно се изпълват с мечти и идеи как да живеете по-добре и с повече радост. Всеки човек, който срещнете, ще ви се стори близък. Когато очите ви се срещнат, вие ще обмените положителната енергия, с която ви зарежда Синаница.

Надвечер циркусът се променя. Слънцето е слязло ниско над билата, цветът на светлината се променя, тя става все по-мека и нежна. Лъчите вече гаят, а не горят. На западния превал изпращате галещото светило, а до вас цъфтят в ярък кармен нежните стъбла на едно от планинските растения. Предзалезната светлина си играе с тези цветове и ги прави магични.

Погледнете нагоре как белите върхове оживяват и цветът им се мени за минути. Сякаш белият мрамор се превръща в гигантско художествено платно. Багрите при това се менят. Мощните бяло-сиви зъбери и стени заблестяват първо в ярко жълто, а после в оранжево и розово. При това не целите наведнъж, а според релефа. А релефът на тези върхове е впечатляващ.

Тъкмо този устрем на ръбовете и категоричните отвеси на стените привличат като магнит сърцето на планинаря. „Утре ще се изкачим!”

Постепенно поляната и хижата оживяват от глъчка. До хижата на времето се палеха големи огньове, но сега вече ги няма: не само че е забранено, но и материалът – сухите клони и стъбла, е малко. В столовата се оформят партита, но пириетата постепенно затоплят атмосферата и групите се сближават и обединяват.

Късно през нощта в хижата ехтят планинарски и всякакви други песни, които се оказва, че всеки знае по малко и така се изкарват дори изцяло. Понякога се намират китаристи или акордеонисти, които водят програмата.

*Ой, красив си Ирин-Пирин,
Най-красив си на света!
Покоряваш ти сърцата
На най-смелите чада!*

В края на краищата смелите чада са изтощени от емоции и се разотиват по стаите, някои по палатките край хижата, а за останалите остава столовата.

Лежа в одеялата и на умствения ми екран оживяват сцена след сцена от няколкото приключения в този циркус.

Беше през 1987. Бяхме дошли по дългия път от Кресна след уморително ходене и малко стоп по прашния път. Разположихме се на палатки на поляна над хижата. Бяхме с мой катерачен партньор, а с нас беше малка група немци от алпийски клуб в Подсдам. В късния следобед двамата поехме по сипея, за да огледаме стената на Момин връх – бяхме се въоръжили с цялото снаряжение за ново катерене.

Вечерта събирахме дърва, хижарят напали голям огън, а после около него насядахме всички. Към нас се присъединиха и други трекари от Германия и Чехословакия и купонът стана такъв, какъвто може да стане само по нашите планини. Бил съм на хижи и в Гърция, и в Татрите, и в Алпите, но там цари тишина, чистота и дисциплина.

А на сутринта, докато всички още спяха, двамата натоварихме железарията и въжето и поехме към стената на Момин връх.

Първо сгрешихме линията и трябваше да пускаме рапел от двайсетина метра, след това намерихме вярната линия, но теренът се оказа ронлив и при това надвесен. Постепенно пот изби по скулите и челото ми. Водех по логичен, но нестабилен път. Почти всяка хватка се отронваше като ‘чекмедже’ и събарях камък след камък. А камъните падаха на метри зад приютения партньор – стената се изгърбваше в надвес. В този надвес аз се гърчех и пълзях, а клинове нямаше и нямаше. По едно време двойното въже висеше от мен свободно до долу на шейсетина метра и чак тогава се появи здрав участък вдясно, на който намерих наградата за изтърпяното: един здрав клин с халка. Въжето тъкмо свършваше и това беше спасението за свързката, защото иначе не виждах как да продължим или да слезем. Партньорът ми дойде и после продължи напред по следващите ронливи пасажи. Но след още шейсетина метра бяхме на мраморния връх...

Унесен в такива спомени, съм заспал. Събуждам се от суетнята около мен. Столовата трябва да се преподреди за закуска. Заизмъкваме се и след кафе и сандвичи се организираме за изкачване.

Стените на Синаница са искрящо бели с дълбоки утринни сенки, небето е наситено синьо. Пътеката се вие вляво около езерото, след това се издига по сипея, а накрая се фиксира в острия гребен. На места просто се катери с крака и ръце. Езерото и хижата потъват все по-дълбоко под нас, а върхът се приближава. Планината отблизо се променя неузнаваемо и във всеки момент формите са различни. Катериш ту по стъпаловидни плочи, ту по клекове, ту по тънка пътечка. Чуките променят своята форма, гледани от различни ракурси. Докато стигаме връхния гребен.

Тук сме кацнали над самата пропаст на стената на Синия връх. Панорамата е във всички посоки, планинските ридове потъмняват в далечината до тъмносиньо. Изкачването продължава покрай ръба над много стръмен и огромен склон, който се губи в гора на повече от километър под нас. Всяка стъпка е внимателна и всяко съборено камъче подскача дълго надолу. На места се катери по самия ръб и това е вълнуващо – вляво е сто и петдесет метровата пропаст, а вдясно – километров петдесет градусов склон. Нишката се разкъсва. Всеки катери със свое темпо, за да се съберем след минути на няколкото квадратни метри около връхния стълб.

Тук всяка глътка и всяка гледка опияняват и просто не можеш да се отлепиш от върха.

Сега за по-интересно не се връщаме по същия път, а слизаме от другата страна без пътека. Стигаме седловина между Синаница и съседните зъбери, минаваме от

западната страна, тук се вижда целия огромен склон отдясно, на който едва-едва се крепи нашата тънка козя пътечка. Напред вляво се издига зъберът на Момин връх, напред вдясно са тъмносините върхове на Южен Пирин, под краката ни е невероятен склон. Скоро стигаме тясна премка, на която студентите, направили маркировка, са оставили надпис: ВМЕИ „Ленин”, 24.07. 1983 г.

Оттук започва много стръмно слизание по тънка едва личаща пътечка и след това направо по сипея. Под нас е Синанишкия циркус със зелените поляни, клековите петна и белия мрамор.

Долу между клековете намираме много минзухари и гъби-масловки.

Следващият маршрут е към Георгийските езера.

За тях се изкачваме обратно по пътеката към Синанишката порта, връщаме се по Спано поле, опиянени от на зелената равнина, прорязана от блестящи води. След около час стигаме до премката и тъмносините езера са там долу.

Слизането е отново по морени и сипей. Движението по морените е като танц. С премерен устрем скачаш към следващия огромен камък и трябва да улучиш най-удобното място за крака. Следва слизание или стъпка нагоре, лъкатушене и нов скок. Така увлечени в този каменен танц слизаме до езерата. А между клековете отново гъби и цветя.

Голямото Георгийско езеро е фантастично. То успокоява и центрира огромните енергии на ридове и каменни сипеи, между които се вият две пътечки в различни посоки. Край езерото пейзажът е разнообразен. От едната страна на скален бряг са накацали жилавите клекове, а от другата нежна поляна предлага отдих и съзерцание.

Но това езеро е живо – то гъмжи от пъстърва. Поради малкото туристи рибата е спокойна и цели рибни пасажи висят във водата на плиткото, за да поемат светлина и топлина. Те са големи над трийсет сантиметра и са изпъстрени с червени и сини точки. Пъстървата е чувствителна и плашлива риба – под нас остават само малките рибки, които лесно се примамват с парченца хляб и образуват врящо кълбо.

Поляната е тиха, до големия камък има огнище, а в него има дори дърва. Но тази вечер няма да спим тук. Само се събличаме и полягаме. Тишината се прорязва от бръмченето на огромни водни кончета.

Над нас от едната страна е стражът на това специално кътче от рая – върхът Георгийца. Точно над нас е бялата ѝ северна стена. По тази стена преди двацет години също се изкатерихме. И отново падаха камъни, този път дори едното въже беше буквално прерязано от остра отломка. Добре, че само едното, защото останалото здраво въже позволи да завършим изкачването. Докато забивах клин, стъпил на една тясна площадка, погледнах надолу към тези магични сини езера. Както нямахме глътка вода и устата ми беше пресъхнало от борбата със скалата, си казах, че след изкачването ще слезем долу и просто ще се гмурна със засилка. Но това не стана, защото пътят за слизание и времето за връщане ни отклониха. Но за нас остана все пак Синанишкото езеро.

Къпането в Пиринските и Рилските езера е забранено. Но ние сме България и всяка забрана е относителна. Рискували сме няколко пъти солената глоба, но усещането на студената чиста вода след многочасово изкачване е неустойимо изкушение. Случи се веднъж да ни хванат. Както излизахме от езерото, към нас се приближи конен рейнджър. Такива в Пирин имаше и добре пазеха. Без да слуша оправдания, човекът ни глоби по двацет лева, а това си бяха пари.

По онова време гъмжеше от германци, поляци и чехи, които къмпираха където им видят очите. Навсякъде около езерата имаше по няколко купчини с консервени тенекии. През деветдесетте години планината беше опустяла, но в последното десетилетие отново оживя. Не можеш да си намериш място в хижа, ако не си се

включил в някоя от многобройните трекерски групи. Повечето хижи в Пирин и Рила са дадени под наем и някои се стопанисват лошо. Не се подновяват и ремонтират. Наврядно няма и мотивация да се поддържат и ремонтират износените сгради. Така или иначе изключение са уютните, спретнати и обновени хижи. Типични са амортизираните маси и столове, протърканите одеяла с еделвайси от социалистическото БТС, продънените пружини на леглата и спарените общи помещения. По хижите има и 'бани' – обикновено набързо пригодени тесни помещения, където няма дори закачалки за дрехи, а водата тече някъде от душеве, някъде направо от тръби. Тоалетните – далеч от европейски, меко казано.

Нещата вървят на добре, има и цивилизовани хижи, като „Яворов” на Пирин, но се вижда, че без да бъде купена, една хижа не може да се поддържа в цивилизован вид. Сравнението с планинските домове в Алпите и дори в съседна Гърция (визирам Олимп) е категорично в полза на последните.

Но планините ни са несравними, а и между тях няма една като другата. Рила, Пирин, Стара планина, Родопите, Витоша и останалите по-малки планини всички са различни. Всяка от тях има свой облик. Невероятно колко много красиви планини са събрани на толкова малко място.

Преди повече от век Алеко призоваваше софиянци да излязат от задимените кафенета и да подишат чист въздух по такива места. Днес много българи ходят из родните планини. Нека ходим, но да знаем как да пазим и да съхраним планините и местата, по които се спираме, за да има радост и енергия за поколенията напред.

Текст и снимки:

Сергей Герджиков

27.03–01. 04. 2010